

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-професійну програму «Історія та археологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія» Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Програма, подана на рецензію, розрахована на 90 кредитів і 1 рік 4 місяці навчання; гарант — професор М. В. Бармак. Її заявлена мета — підготовка істориків і археологів, здатних самостійно вести дослідження, працювати з експертними та проєктними завданнями й викладати. Перелік посад за ДК 003:2010 (викладачі, науковці, архівісти, музейні працівники, археологи) добре узгоджується з цією метою.

Мене як фахівця з української історії й джерелознавства найбільше цікавила предметно-практична частина. Зовнішніми стейкхолдерами до складу проєктної групи запрошено директора Державного архіву Тернопільської області та директорку обласного центру охорони пам'яток. Для програми з архівною й пам'яткоохоронною орієнтацією це принципово. Такі люди знають, які випускники потрібні на місцях, і, судячи з усього, готові приймати студентів на практику. Практика в архіві (6 кредитів), «Архівні інформаційні ресурси» та «Історичне музеєзнавство» формують добрий практичний каркас. Теоретичну частину підтримують «Методологія історії», «Історія української історичної думки» та «Культурна антропологія». Вимоги до кваліфікаційної роботи, зокрема обов'язкова апробація й попередній захист на міжкафедральному семінарі, мені видаються слушними.

Цифрові компетентності (СК09, ПР04) забезпечено не деклараціями, а конкретними компонентами: тренінг-курсом «Цифрові технології в освіті і науці», курсом «Архівні інформаційні ресурси», а також методиками археологічних досліджень і практикою в архіві. Освітній процес підтримується електронними комплексами в Moodle, що важливо для заочної форми та для навчання в умовах перерв в аудиторній роботі. Для історика-магістра цього достатньо як стартового рівня, але, на мій погляд, програма могла б піти далі. Йдеться про геоінформаційні системи для просторового аналізу історичних і археологічних даних, 3D-документування об'єктів, створення баз даних і цифрових колекцій, роботу з метаданими та верифікацію цифрових джерел, зокрема методами OSINT. Сьогодні це вже частина професії, а не екзотика.

Є й питання до вимірюваності. Записано, що студент «здатний використовувати цифрові інструменти», але не сказано, за чим це перевіряється. Пропоную закріпити спостережуваний результат: наприклад, обов'язкову цифрову колекцію джерел, базу даних чи електронний ресурс як частину практики або кваліфікаційної роботи.

Процедури внутрішнього забезпечення якості описано докладно й спираються на нормативні документи університету: перегляд програм, рейтингування викладачів за анкетами студентів, підвищення кваліфікації, декларації академічної доброчесності, розміщення робіт у репозитарії. Залучення до розроблення програми студента, роботодавців та представників інших установ свідчить про реальну, а не формальну участь стейкхолдерів.

Проте кілька моментів потребують уточнення. У розділі 3 сказано, що роботи перевіряються на плагіат «в системі MOODLE». Moodle є системою управління навчанням, тож слід указати, який саме сервіс чи модуль перевірки застосовується. Також бракує позиції щодо використання інструментів штучного інтелекту в наукових текстах, а сьогодні ця тема вже не може залишатися поза увагою програм такого рівня. Доцільно уточнити умови доступу здобувачів до Scopus і Web of Science та вказати, скільки дисциплін програми забезпечено електронними комплексами. Нарешті, механізм періодичного перегляду програми виграв би від конкретних показників: опитувань випускників і роботодавців, даних про працевлаштування, оцінок практик.

Програма сучасна, логічно побудована й належно забезпечує інформаційно-цифрову підготовку магістрів. Висловлені пропозиції мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку. Рекомендую програму до впровадження.

Рецензент:

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри інформаційної
діяльності та соціальних наук
Тернопільського національного
технічного університету імені
Івана Пулюя

 Андрій КРИСЬКОВ

